

Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě
Komenského 10, 586 01 Jihlava

Zřizovatelem organizace je Kraj Vysočina

TISKOVÁ ZPRÁVA

běguni

Vernisáž: **5. 9. 2017 v 17 hodin**

Termín výstavy: **5. 9. – 15. 10. 2017**

Místo konání: **Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, Masarykovo nám. 24, Jihlava**

Kurátor: **Petr Kovář**

Máme sklony k tomu přestat se hýbat. Natáhnout se na kanape, zavřít se do svého domu, považovat svět za poznaný, lidi za přečtené, kulturu za danou. Aby ne, pochybnost příliš třese zřetelnými konturami horizontu, zatímco mít ve věci jasno přináší úlevu, klid, stabilitu světa. Toužíme, aby věci a vztahy kolem nás zůstaly takové, jako se nám zdají právě teď, aby byly stabilní. Zafixovat je nemůžeme, mizí, transformují se, rozpadají, proto fixujeme svoji mysl. Jako když se náhle zastavíte na střeše jedoucího vlaku, nebo raději na běžeckém trenážeru - ať to tolik nepřipomíná western. Pohyb nevede k pádu, padá ten, kdo se nehýbe. Mnozí tak opouštějí živý svět dávno před svou smrtí. Naše vidění toho, co je, je pak, aniž bychom si to uvědomovali, spíše vzpomínáním na to, co bylo.

Kývej se, hýbej se, hýbej. Jen tak mu unikneš. (...) Neboť on vládne mocí nad tím, co je nehybné a mrtvolné (...) chod', běž, utíkej, jak se jen zapomeneš a zůstaneš stát na místě, (...) promění tvou barevnou duši v malou plochou dušičku vystříženou z papíru, z novin, (...) oceňuje tě, zanese do svých rejstříků (...) Odted' se budeš trápit maličkostmi, osvětluje ruská běgunka své náboženské učení v knize polské spisovatelky Olgy Tokarczukové. Název výstavy, Běguni, je převzat právě z této stejnojmenné knihy. Běguni věří, že svět je v moci antikrista, který spoutává a ochromuje svobodné lidi tím, že je nutí, aby se zastavili a usadili. Skutečný pohyb či pohyb skutečností jim postupně nahrazuje jeho iluzí, podstatné věci malichernostmi. Přišpendlit svět pomocí čarovných kódů, každé věci dát etiketu, ať je jasné, co je to za zboží a kolik stojí (...) Blahoslavený ten, který kráčí.

Pohyb jako předpoklad stability není jen ekonomickou strategií. Je to naše vědomé přijetí věci v jejich stálé proměně, které z nás dělá pravý opak štvanců zoufale se pachtících za každou novinkou či trendem. Běgunem může být právě tak klidně sedící usmívající se Budha, jako poutnickou holí vyzbrojený cestovatel. Přestože je běgunská výzva k permanentnímu přemísťování především metaforou namířenou proti mentálnímu ustrnutí, je pro nás fyzický pohyb stále často

nezastupitelný. Paradoxně právě v době internetové všedostupnosti hraje osobní zkušenost s tím, co je na druhé straně kopce, v sousední vsi, nebo za velkou louží, důležitou roli.

A tak se také ve výstavě doplňují ekologicky aktivistický skutečný běh Matěje Koláře s magnetizující nehybností předmětných zátiší Štěpána Vrbického, kriticky reflexivní časosběrný záznam skutečnosti Michala Kindernaye s iluzivností maleb Jakuba Tomáše a Milana Magniho.

časem

Když bylo Milanovi Magnimu padesát, uspořádalo mu Muzeum města Brna velkou výstavu, kterou autor nazval *Rám příštích obrazů*. Monumentalizoval v ní své průběžné téma, *Prostor středu*. Tím, že výstava Běguni předkládá ranou část tohoto cyklu, činí z Magniho nejmladšího autora výstavy – podstatnou část zmíněných obrazů Magni maloval ve svých třiceti až pětatřiceti letech. Toto cestování časem, kdy spolu defakto vystavují stejně staří umělci, přestože patří do dvou různých generací, je jednou z demonstrováných forem pohybu. Magni ji umocňuje známým popřením možnosti vstoupit do stejné řeky a to konkrétně několika reintervencemi do původních obrazů. Malíř tedy před pětadvaceti lety vytvořil rámy svých příštích obrazů. Místo pietní výstavy klíčového cyklu podstupuje živý malířský dialog - sám se sebou, sebe se svou proměnou.

Základní série tušových kreseb vznikala z návrhů pro divadelní jeviště. Přesto (nebo proto) nás obrazy celého cyklu nevtahují do figurativně iluzivního prostoru (v *mém pojetí scény, a nakonec i divadla jako takového, herci nemají místo!*). Ovšem malířská iluzivnost zůstává - oloupaná na dřev. Hmota i barva se propadají do neurčitého nekonečna, jinde se zvedají proti divákovi, v ploše zejí prostorové trhliny jako součást řádu - konstrukce obrazové plochy. Statický střed je dynamizován otevřením třetího rozměru, emočně labilní vertikální osy.

Milan Magni (1960) studoval na brněnské katedře výtvarné výchovy pod vedením Miroslava Štolfy a Leonida Ochrymčuka. Tamtéž působil sedm let jako vedoucí ateliéru nefigurativní malby. Patří k silné generaci umělců nastoupivších na scénu v osmdesátých letech. Frankofilní běgun s italskými kořeny i výřečností. Malíř - vinař. Pochází z Polné, žije a tvoří ve Svatoslavi.

skutečností

Jestliže jsme u Milana Magniho hovořili o dřeni malířské iluzivnosti, Jakub Tomáš ji nechává vyniknout v celé opulentní plnosti. Jeho obrazy manifestují realistický obraz skutečnosti, která je ovšem předem složena (vystříhána a slepena) z pozorovaných, myšlených, nalezených fragmentů. Teprve tento "model světa" je předmětem přesvědčivé iluzivní studie se všemi detaily, perspektivní úběžností, zbarvením světla a vrženými stíny. Ukazuje na proměnu významů (v čase i v individu). Každý zvláště si skládáme modýlky světa. Jejich kouzlo je v lehkosti a vtipu, s nimiž jsou (mohou být) vytvářeny, stejně jako v hrůze z přesvědčivosti fikce i z jejich vzájemné neslučitelnosti. Ale, kde vlastně začíná skutečnost? Pohyb je veden oběma směry mezi skutečností a divadlem. Je to jen zátiší! Neboj...

Jak dekorativní je umučení svatého Šebestiána! Cítí bolest, když aranžujeme špejle v diagonálách? Jak dětsky roztomilá je vystřihovánka nosítek pro vládce-diktátora, jak esteticky snesitelná je anonymita masy, jež jej vyzdvihne a nese, když má podobu papíru stříhaného nůžkami... stále se rozevírajícími nůžkami kapitalistické společnosti.

Jakub Tomáš (1982) studoval v ateliérech Vladimíra Kokolii a Jiřího Sopka na pražské AVU. Učí v ateliéru Malba a ilustrace na Střední uměleckoprůmyslové škole v Jihlavě-Heleníně. Autor legendární nástěnné malby v legendární jihlavské hospodě Mikulka. Začínající včelař experimentující s vlivem suprematismu na život a píli včel. Žije a tvoří v Jihlavě a Kameničce.

krajinou

Chrastění chrastí a suchých stébel, štěrk u cesty, krávy, mrtvá myš, dech, Matěj Kolář dýchá pro krajinu. Běží krajinou. Faktický pohyb, běh kolem vrcholu Čerřínek, je symbolickým aktem, účastným angažovaným projevem, vyjádřením občanského nesouhlasu s plánovaným úložištěm jaderného odpadu. Po vzoru indiánských kmenů opisuje vlastním tělem v krajině kruh, ochranný prstenec. Autor se snaží strhnout k pohybu i ostatní, zvednout je z křesel a od monitorů k zážitku, díky němuž přichází vidění - pohyb těla je provokací k pohybu mysli. Audiosocha přítomná v expozici je především dokumentem, který odkazuje k soše sociální. Sám anebo s dalšími nelhostejnými, které zve, běhá už dvanáct let. Rituál prstence se vrství, zatímco děti se cvičí v střelbě.

Videodíptych v sousední místnosti sice bezprostředně souvisí s „událostí“ aktuálního běhu, ale vedle environmentalistického protestu je intimnější a poetičtější promluvou. Krátce po sobě zaznamenaná (před a při běhu), opakující se světelná vlna - statický znak pohybu a současně pohyb tvořený terénem - je důkazem, že řádky posečené louky hovoří stejným jazykem jako záclona v okně ložnice. Lze se domluvit.

Matěj Kolář (1979) absolvoval Fakultu výtvarných umění v Brně, ateliér Performance u Tomáše Rullera, kde následně působil jako asistent. Zakladatel spolku KUŠ, indián, vedoucí dětských táborů v Rohozné, pedagog jihlavské SUŠG. Žije a tvoří v Jihlavě a přilehlém masivu Čerřínek.

situaci

Také videosekvence, kterou natočil Michal Kindernay v rámci letošního rezidenčního pobytu v Budapešti a na ni navazující digitální tisk, obsahují ekologický apel. Otevírají téma zneužívání přírodních zdrojů, v tomto případě toku Dunaje. Pohyb tu nesouvisí jen s proudem, ale také s proměnou řeky v průmyslově využívanou energii a s tím spojenou proměnou lokálních ekosystémů, ale i s proměnou obrazu Dunaje (jako fenoménu, znaku, symbolu, kódu) v naší mentální či duchovní mapě.

Monumentální nekonečný obraz těla lodi plně nahrazuje, pohlcuje divákův pohled na plynoucí řeku, do jejích vln. Překrývá a uzurpuje její přirozené formování spodními proudy a vnějším klima (vanutí větru, slunečnost). Video je pak jednou z mnoha stop, které vidíme v kompozici digitálního tisku na protější zdi. Celý obraz je jakýmsi poetizujícím grafem, vlastní zhutnělou strukturou dunajského toku v průběhu jednoho dne. Velmi jemnou, nekonfliktní kritickou reflexí "našeho" vlivu na "naše" životní prostředí. Lod' v záběru však, zdá se, nedobrovolně zařadila zpětný chod...

Michal Kindernay (1978) studoval na brněnské FaVU v ateliéru Video u Petra Rónaie a v Centru audiovizuálních studií na FAMU u Miloše Vojtěchovského, kde také v současnosti vyučuje jako externí pedagog. Spoluzakladatel občanského sdružení yo-yo se sídlem na Vysočině, v Hranicích u Malče. Běgun po zahraničních rezidencích. Žije a tvoří převážně v Praze.

nehybností

Stejně jako Jakub Tomáš i Štěpán Vrbický mluví prostřednictvím zátiší. Podobně jako Matěj Kolář uskutečňuje pohyb už jen pouhou pozorností k věcem, schopností vidět. Čajová konev, hrnec, koš na prádlo, stůl, kamna - obrazy, o nichž předpokládáme, že je uvidíme znova, když se ráno probudíme, když se vrátíme z práce, věci, o nichž neuvažujeme jako o něčem prchavém, věci, o kterých spíše neuvažujeme vůbec; jsou nám tak všední, že se stávají neviditelnými. Maximalizace tohoto domněle stabilního, přitom však minimalizovaného obrazového arzenálu všednosti je kontrastním protipohybem. V pojetí Štěpána Vrbického tento protipohyb nabývá až asketického vyznění. A to mnohaměsíční pečlivou prací na nevelkém formátu obrazu, statisícem dotyků v mnoha vrstvách, pulzem barevné tuhy, která nezhmotňuje ani tak čajovou konev, hrnec, koš na prádlo, stůl nebo kamna (abychom se zatajeným dechem sledovali „fotografičnost“ záznamu), ale spíše náš čas, naši schopnost rozlišovat podstatné od méně podstatného (abychom si se zatajeným dechem uvědomili, proč vyfotografovat ta zátiší není totéž).

V chvějícím se povrchu obrazu, jako bychom sledovali časově opačný efekt malířské iluzivnosti, se objektům rozpouštějí okraje, prostor se rozpívá do barevných ploch - přes fotorealistický základ se blíží abstraktním kompozicím, stávají se příbuznými modernistické malby.

Štěpán Vrbický (1978) absolvoval v ateliéru grafiky Vladimíra Kokolii na pražské AVU. Po škole se odstěhoval se svou ženou, výtvarnicí Jitkou Chřiřtofovou, na samotu v Roženeckých pasekách, kde od té doby žije a tvoří. Mohl by patřit do stejného indiánského kmene jako Matěj Kolář. Učí výtvarné předměty na Masarykově střední škole v Letovicích.

petr kovář